

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ Μ΄

Πέμπτη 31 Οκτωβρίου 2019

ΘΕΜΑΤΑ

Γ. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

3. Συζήτηση και ψήφιση επί της αρχής, των άρθρων, των τροπολογιών και του συνόλου του σχεδίου νόμου του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη με τίτλο: «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις», σελ. 4003 – 4120

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Να θυμίσω στο Σώμα ότι και η προθεσμία διαβούλευσης που

δόθηκε για ένα τόσο σημαντικό νομοσχέδιο ήταν βραχύτατη, τέσσερις μόλις ημέρες και μάλιστα Σαββατοκύριακο. Αυτό πρέπει να ληφθεί πολύ σοβαρά υπ' όψιν. Και ακριβώς με αυτή τη διαπίστωση της σημαντικότητας του νομοσχεδίου αρχίζουμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, βρισκόμαστε ακόμη στην αρχή της θητείας της παρούσας Βουλής κι όμως πιστεύω ακράδαντα ότι καλούμαστε σήμερα να συζητήσουμε ένα νομοσχέδιο που τελικά θα αποδειχθεί ότι είναι ένα από τα σημαντικότερα της επόμενης τετραετίας, γιατί βρισκόμαστε μπροστά σε ένα φαινόμενο που δεν είναι παροδικό ούτε αφορά μεμονωμένα τη χώρα μας, αλλά έχει πλανητική διάσταση.

Οι μαζικές μετακινήσεις ανθρώπων από χώρες υπανάπτυκτες ή υπό ανάπτυξη με προορισμό τις ανεπτυγμένες, είναι ένα φαινόμενο που ήρθε για να μείνει. Πρέπει να μάθουμε να ζούμε με αυτό. Πρόκειται για μια αναπότρεπτη καμπή στην ιστορία της ανθρωπότητας, την οποία οι ανεπτυγμένες χώρες, μαζί τους βεβαίως και η Ελλάδα, καλούνται να διαχειριστούν με πραγματισμό μακριά από ιδεοληπτικές προκαταλήψεις κάθε απόχρωσης.

Ποια είναι τα πραγματικά δεδομένα που διαγραφούν τα όρια μιας νομοθετικής παρέμβασης σήμερα; Το πρώτο είναι ότι η ελληνική κοινωνία δεν έχει συνέλθει ακόμα από το σοκ της μαζικής άφιξης αλλοδαπών που εκδηλώθηκε αιφνιδιαστικά το καλοκαίρι του 2015.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το 2015-2016 πέρασαν από την Ελλάδα με προορισμό άλλες ευρωπαϊκές χώρες πάνω από εννιάκοσμιες χιλιάδες άνθρωποι. Αυτό το αρχικό σοκ μετατράπηκε όμως σε χρόνιο άγχος, όταν η κοινή γνώμη συνειδητοποίησε ότι η πολιτεία αδυνατούσε να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις λίγες σχετικά δεκάδες χιλιάδες ανθρώπων που εγκλωβίστηκαν στη χώρα όταν έκλεισαν τα βόρεια σύνορα. Δυστυχώς, αυτή η αδυναμία διαχείρισης διαρκεί μέχρι σήμερα.

Το δεύτερο δεδομένο είναι η απροσδιοριστία του προβλήματος. Ουδείς είναι σε θέση να διατυπώσει μία, έστω και σε αδρές γραμμές, αξιόπιστη πρόβλεψη για το πώς θα διαμορφωθεί η κατάσταση ακόμη και στο εγγύς μέλλον.

Κατ' αρχάς γιατί οι άνθρωποι αυτοί καταφθάνουν μαζικά, ενίοτε και αιφνιδιαστικά, από εμπόλεμες περιοχές και κατά δεύτερο λόγο γιατί η Τουρκία διαχειρίζεται εκβιαστικά το ζήτημα απέναντι τόσο σε μας όσο και στην Ευρώπη, αυξομειώνοντας κατά βούληση το ρυθμό αλλά και τον όγκο των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών του καταλήγουν στα νησιά μας.

Το τρίτο δεδομένο είναι ότι η Ευρώπη δεν έχει ακόμα αποφασίσει πώς θα διαχειριστεί το ζήτημα. Πρόκειται για μια χρονίζουσα αμηχανία, το κόστος της οποίας καταβάλλει η Ελλάδα ως χώρα πρώτης υποδοχής. Με άλλα λόγια αυτό που καταλαβαίνει κανείς είναι ότι οι περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες είναι διατεθειμένες να μας πληρώνουν αδρά, αρκεί να κρατάμε το πρόβλημα μακριά από τις αυλές τους.

Τέταρτον, υπάρχει ένα ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο δικαίωμα πολιτικό και πολιτιστικό κεκτημένο που η χώρα μας δεν επιτρέπεται να παρακάμψει παρά μόνο εάν θέσει εαυτήν εκτός της κοινωνίας των πολιτισμένων εθνών.

Πρόκειται για τις βασικές αρχές σεβασμού και προστασίας

των δικαιωμάτων του ανθρώπου, έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί από το Διεθνές Δίκαιο, το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Τα πρώτα τρία στοιχεία που προανέφερα, η διαχειριστική αδυναμία της διοίκησης, η απροσδιοριστία του φαινομένου και οι παλινωδίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν διαμορφώσει ένα κλίμα δυσπιστίας και φόβου στην ελληνική κοινωνία. Αυτό το κλίμα υποδαυλίζουν διαρκώς οι ακροδεξιοί δημαγωγοί, προκειμένου να μετατρέψουν τον φόβο σε οργή, την οποία ελπίζουν πως θα καρπωθούν πολιτικά οι ίδιοι και γι' αυτόν τον λόγο επίτηδες αποσιωπούν το τέταρτο δεδομένο, το πλέγμα των αρχών και κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, το οποίο είναι υποχρεωτικό για τη χώρα μας. Γιατί, εάν ξύσεις κάπως την επιφάνεια, ως γνήσιοι εθνικιστές είναι βεβαίως εχθροί του κοσμοπολιτισμού και αντι-Ευρωπαίοι.

Πώς απαντά το νομοσχέδιο στα τρία στοιχεία που συγκροτούν το πρόβλημα; Αφαιρώ εδώ το θέμα της στάσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γιατί η Κυβέρνηση καλείται εδώ να δώσει πολιτική λύση μέσα από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς.

Κατ' αρχάς, είναι εμφανής η προσπάθεια που καταβάλει το Υπουργείο να εξισορροπήσει την αποτελεσματική διαχείριση του προβλήματος με τις επιταγές που απορρέουν από το κράτος δικαίου. Όμως, αυτή η ισορροπία επιτυγχάνεται στο κατώτατο όριο που επιτρέπουν οι οδηγίες και μάλιστα σε κάποια σημεία ούτε καν σ' αυτό.

Εμφανής είναι σε όλα τα σημεία του νομοσχεδίου η πρόθεση του νομοθέτη να λειτουργήσει αποτρεπτικά, να αποθαρρύνει τις αφίξεις, αλλά και να καταπονήσει με διαρκείς διαδικαστικές λεπτομέρειες και κωλύματα τους αιτούντες. Εκεί, πάντως, που ο στόχος της αποτροπής θέτει ευθέως πρόβλημα παραβίασης δικαιωμάτων του ανθρώπου είναι το πεδίο της διοικητικής κράτησης. Προβλέπεται ακόμη και τριετής στέρηση της ελευθερίας, χωρίς να στηρίζεται σε δικαστική απόφαση, πράγμα που είναι ασύμβατο και με την ΕΣΔΑ και με το ελληνικό Σύνταγμα.

Στο πεδίο της διοικητικής διαχείρισης, πάντως, ο νομοθέτης, δηλαδή η Κυβέρνηση, αναλαμβάνει ένα μεγάλο ρίσκο. Αποβλέποντας προφανώς να εξορθολογήσει τη διαδικασία στο σύνολό της, το νομοσχέδιο προβαίνει σε λεπτομερέστερες διακρίσεις και διαβαθμίσεις. Δεν θα επιμείνω σε λεπτομέρειες. Καθιερώνονται πέντε επιμέρους στάδια υποδοχής και ταυτοποίησης, δώδεκα διαχωρισμοί υποθέσεων με βάση προτεραιότητα εξέτασης και τρεις επιπλέον λόγοι κατά προτεραιότητα εξέτασης. Στις διαδικασίες συνόρων προβλέπονται δεκατρείς λόγοι εξέτασης με την ταχύρρυθμη διαδικασία και οκτώ κατηγορίες υποθέσεων, ενώ στα δελτία αιτούντος, που παραλαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι, προβλέπονται πολλές διαφορετικές και προπάντων βραχείες προθεσμίες στην ισχύ των δελτίων, με αποτέλεσμα να χρειάζονται διαρκείς ανανεώσεις, πράγμα το οποίο θα επιβαρύνει υπέρμετρα τις δημόσιες υπηρεσίες. Έχουμε την εμπειρία των ετών της δεκαετίας του 2000. Τα δελτία προσωρινής παραμονής, που έδιναν τότε στους αιτούντες, χρειάζονταν διαρκή ανανέωση και οι υπηρεσίες «φράκαραν».

Όλα αυτά, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, προϋποθέτουν έναν διαρκή συντονισμό μεταξύ των υπηρεσιών, καθώς και μια πολυάριθμη, αλλά και πολύ υψηλού επιπέδου διοικητική υποδομή, πράγματα δηλαδή που σπανίζουν στην χώρα μας. Μακάρι, η δημόσια διοίκηση να μπορέσει να ανταποκριθεί!

Πρόβλημα, πάντως, διοικητικής επάρκειας θα δημιουργηθεί και στο πεδίο της διοικητικής κράτησης, καθώς διευρύνονται θεματικά οι περιπτώσεις που μπορεί να διαταχθεί κράτηση. Σε συνδυασμό μάλιστα με τη μακρόχρονη κράτηση, όπως προανέφερα, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος υπερπληθυσμού κρατουμένων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται τόσο για την επιβάρυνση των διοικητικών δομών της χώρας όσο και για το ενδεχόμενο η Ελλάδα να καταδικαστεί και πάλι από το Δικαστήριο του Στρασβούργου για απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση κρατουμένων.

Υπάρχει, τέλος, και η απροσδιοριστία, στην οποία αναφέρθηκα, δηλαδή η αβεβαιότητα ως προς τη συχνότητα αλλά και τον όγκο των μαζικών αφίξεων. Η μοναδική σημαντική πρόνοια που περιέχει το νομοσχέδιο στην περίπτωση των μαζικών αφίξεων καταγράφεται στο άρθρο 90, όπου συρρικνώνονται σε αφόρητο

βαθμό οι εγγυήσεις. Πρόκειται, κυρίως, για ασφικτικές χρονικές προθεσμίες, εντός των οποίων οι αιτούντες άσυλο οφείλουν ασκήσουν τα δικαιώματά τους. Φοβάμαι, όμως, πως ακόμα και αυτή η πρόνοια μπορεί να αποδειχθεί τελείως ανεπαρκής σε περίπτωση εκτεταμένων μαζικών αφίξεων.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το νομοθέτημα δεν θα μπορέσει να εφαρμοστεί, εάν δεν συνοδευτεί από ένα επιχειρησιακό σχέδιο, που, μεταξύ άλλων, θα προβλέπει και θα οργανώνει την αντίδραση της ελληνικής πολιτείας απέναντι στα τρία ενδεχόμενα σενάρια μαζικών αφίξεων. Το εφιαλτικό σενάριο, πρώτα απ' όλα, του 2015-2016, το ενδιάμεσο σενάριο των πρόσφατων τελευταίων εβδομάδων και το τρίτο σενάριο, το πλέον ήπιο, που είναι η επάνοδος στις μικρές και ελεγχόμενες ροές των ετών 2017 και 2018.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να εξασφαλισθεί η συνεργασία των τοπικών κοινωνιών είτε για τη δημιουργία χώρων στέγασης των αιτούντων άσυλο είτε για τη δημιουργία χώρων κράτησης. Δεν αρκεί, κύριε Υπουργέ, η συνεργασία των περιφερειάρχων. Καλώς, βεβαίως, την αναζητήσατε. Πρέπει, όμως, να εξασφαλισθεί η συνεργασία και των δημάρχων. Σε τελική ανάλυση, μόνο ο δήμαρχος μπορεί να πείσει τον δημότη του, που πληρώνει ενόικιο κατοικίας από το υστέρημά του, ότι είναι όχι μόνο δίκαιο, αλλά και πρακτικά ωφέλιμο για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, άρα και για τον ίδιο, να στεγαστεί δωρεάν, ενδεχομένως και δίπλα του, ο αιτών άσυλο.

Εδώ, βεβαίως, επιβάλλεται να υπάρξουν γενναία αντισταθμιστικά οφέλη για τους δήμους που θα συνεργαστούν, ενδεχομένως όμως και οικονομικά αντικίνητρα σε βάρος εκείνων των δήμων που αρνούνται να εκπληρώσουν το χρέος αλληλεγγύης που τους βαρύνει, χρέος εθνικής περιωπής που μας βαρύνει όλους ανεξαιρέτως. Δεν είναι δυνατόν η ελληνική πολιτεία να διεκδικεί επίμονα την αλληλεγγύη των Ευρωπαίων εταίρων, όταν η ίδια στο εσωτερικό της χώρας ανέχεται τοπικούς άρχοντες, που κολακεύουν τα ταπεινότερα ένστικτα των ψηφοφόρων τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μολονότι διαφωνούμε με πολλές διατάξεις του νομοσχεδίου, επί της αρχής το υπερψηφίζουμε. Από τη στιγμή που ενσωματώνει ευρωπαϊκές οδηγίες, έστω και στο κατώτατο ανεκτό επίπεδο προστασίας των ανθρώπων που δικαιούνται διεθνούς προστασίας, θεωρούμε ότι είναι εθνικό χρέος να στηρίξουμε αυτήν την προσπάθεια. Αρκεί να αναφέρω έναν αριθμό. Αυτή τη στιγμή που μιλάμε, μόνο στον πρώτο διοικητικό βαθμό κρίσης εκκρεμούν πάνω από εβδομήντα χιλιάδες αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας. Τα νούμερα είναι συντριπτικά.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο δημόσιος λόγος που υποδαυλίζει τον πανικό και το μίσος, ο λόγος που προσπαθεί να πείσει την κοινωνία ότι κινδυνεύει, ακόμα κι αν διαχειριστούμε με αποτελεσματικότητα το προσφυγικό, είναι ένας λόγος, ο οποίος υπονομεύει συνολικά την κυβερνητική πολιτική, όχι μόνο βεβαίως της σημερινής Πλειοψηφίας, αλλά και της αυριανής. Όποιος σπέρνει ανέμους, κάποια στιγμή θα θερίσει θύελλες. Η σημερινή Πλειοψηφία κάτι πρέπει ήδη να έχει καταλάβει επ' αυτού. Ας αφήσουμε το προνόμιο αυτού του λόγου στους λαϊκιστές δημαγωγούς, σ' αυτούς δηλαδή που δεν έχουν κανένα απολύτως αίσημα πολιτικής ευθύνης και άρα, έχουν την πολυτέλεια εκ του ασφαλούς να καταδημαγωγούν τους απλούς ανθρώπους, σπέρνοντας το μίσος, τον φόβο και την οργή.

Πιστεύω ότι οι δημοκρατικές δυνάμεις, οι αυθεντικά δημοκρατικές δυνάμεις, στις οποίες συγκαταλέγω βεβαίως τη Νέα Δημοκρατία, να διαμορφώσουν εφεξής έναν δημόσιο λόγο, ο οποίος να μην θα ισορροπεί μεταξύ της ορθολογικής διαχείρισης, ακόμη και της αναγκαίας αυστηρής διαχείρισης στο προσφυγικό, θα κρατά, όμως, ψηλά το λάβαρο του ανθρωπισμού, τη σημαία των αξιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γιατί στην αντίθετη περίπτωση ανοίγουμε τον δρόμο στις δυνάμεις του φόβου, του μίσους και της οπισθοδρόμησης.

Σας ευχαριστώ.